

**Bijdrage deltacommissaris Peter Glas aan symposium Klimaatakkoord
Decentraal , 1 jaar uitvoering**

5-11-2005

Beste aanwezigen,

Als regeringscommissaris voor het Deltaprogramma ben ik verantwoordelijk voor het klimaatbestendig maken van Nederland op het gebied van waterveiligheid, zoetwater, en ruimtelijke adaptatie.

Straks ga ik in op de vraag waarom ik, terwijl ik toch vooral bezig ben met klimaat *adaptatie*, toch graag ben ingegaan op de uitnodiging om een bijdrage te leveren aan deze bijeenkomst - die natuurlijk over klimaat *mitigatie* gaat.

Maar eerst iets over het Deltaprogramma.

In 2008 concludeerde de tweede Deltacommissie dat de veiligheid en de waterbeschikbaarheid van onze delta, van ons land, een lange termijn adaptieve aanpak vraagt. Dat advies werd overgenomen door het Kabinet en de Kamer en sinds 2010 maken we ieder jaar een Deltaprogramma. We doen dat met een nationale aanpak, Rijk en regio samen. Een voorbeeld van *multi level & multi stakeholder governance*, van gezamenlijk open en meerlaags programmeren, én uitvoeren.

Het deltaprogramma gaat niet over alle aspecten van waterbeheer. De focus ligt op waterveiligheid, op zoetwaterbeschikbaarheid en op ruimtelijke adaptatie. En dit marcheert inmiddels al 10 jaar.

Drie cruciale pijlers onder het Deltaprogramma zijn:

1. De wettelijke borging en een brede politieke steun
2. Een programmatische aanpak die structuur biedt en voldoende langjarig geld beschikbaar heeft voor de uitvoering, en
3. Een onafhankelijke regeringscommissaris die de kar trekt.

Vanaf 2010 zijn eerst de feiten gezamenlijk op een rij gezet en geanalyseerd, en zijn knelpunten bepaald. Vervolgens zijn de mógelijke oplossingen gezamenlijk bedacht. Daarna kozen we de meest kansrijke oplossingen en ten slotte stelden overheden de voorkeursoplossingen vast. De waterveiligheidsnormen en andere kaders zijn in 2014 in zogenaamde Deltabeslissingen vastgelegd en daarna vertaald in wetgeving en bestuursovereenkomsten tussen diezelfde overheden. Rijk en regio. Ze vormen daarmee de leidraad voor ons werk de komende decennia en daarna. Door de tijd te nemen, echt samen te werken en te zoeken naar gedragen beleid en maatregelen is een werkwijze ontstaan - die blijkt te werken.

Ieder jaar rapporteer ik aan de Tweede Kamer hoe ver we gekomen zijn, wat de plannen voor de toekomst zijn, en ik doe aanbevelingen voor de bestedingen uit het deltafonds. Gemiddeld 1-1,3 miljard per jaar. Met een doorloop van 14 jaar. Opgeteld is er nu 18,6 miljard gereserveerd. En iedere zes jaar herijken we de kaders en regionale strategieën. Dat hebben we afgelopen jaar gedaan; en op Prinsjesdag van dit jaar zijn de resultaten van die eerste herijking uitgebracht. Kloppen de aannames van 2014 nog? Is er nieuwe kennis of zijn er andere aanleidingen om de koers of het tempo bij te stellen? Dat waren daarbij de vragen.

Het resultaat van de eerste herijking staat in het deltaprogramma 2021. En de conclusie is dat op hoofdlijnen de koers nog steeds de juiste is; er zijn nu geen redenen om over te stappen naar fundamenteel andere strategieën. Maar er moet qua tempo wel een tandje bij; veranderingen blijken sneller te gaan dan we eerder hadden verwacht; met name op het gebied van zoetwater, droogte en ander weersextremen en ruimtelijke adaptatie. En voor waterveiligheid hebben we vorig jaar het onderzoeksprogramma zeespiegelstijging opgestart.

We werken vanaf komend jaar toe naar de volgende herijking over zes jaar. Ook gaan we de onderlinge samenhang tussen de inhoudelijke drie thema's die in het Deltaprogramma centraal staan versterken; met name richting de uitvoering. En ik wil de interactie met opgaven op andere beleidsterreinen intensiveren. Denk hierbij aan ruimtelijke ordening, woningbouw, de energieopgave, de landbouwtransitie, en aan landschap en natuur. Zaken die

sterke wederzijdse afhankelijkheden kennen met waterveiligheid en waterbeschikbaarheid.

Goed – nu kom ik terug op mijn eerdere punt: deze bijeenkomst gaat immers niet over klimaat *adaptatie* maar primair over klimaat *mitigatie*. Waarom ben ik dan toch op de uitnodiging ingegaan. Ik heb daar drie goede redenen voor.

De eerste twee redenen gaan over het inhoudelijke verband tussen mitigatie en adaptatie.

De eerste inhoudelijke reden.

Laat ik helder zijn: zonder mondiale mitigatie wordt onze nationale adaptatie op termijn een heel zware opgave. Mitigatie moet de adaptatieopgaven behapbaar houden. En ook in Nederland zal het beleid er blijvend op gericht moeten zijn om de uitstoot van broeikasgassen sterk terug te dringen. Zie daar de link naar het klimaatakkoord natuurlijk, dat van Parijs en dat met alle partijen in ons eigen land.

De tweede inhoudelijke reden is het spiegelbeeld van de eerste. Als wij toch met adaptatiemaatregelen aan de gang gaan, kunnen we met die maatregelen mogelijk ook een bijdrage leveren aan mitigatie. Emissiebeperking moet dus consequent meegenomen worden in de aanbesteding en realisatie van werken in de watersector. En waar mogelijk kunnen deze zelfs bijdragen aan de productie van groene energie. Ik denk aan zonnepanelen en windmolens op terreinen, op gebouwen, en bij de dijken. Maar ik weet ook dat de waterschappen veel rioolwaterzuiveringen verbouwen tot energiefabrieken, met de ambitie in 2025 energieneutraal te zijn. Meer groen in de stad, langs de weg en op daken, is een van de adaptatie maatregelen. Waarmee we water kunnen opvangen in de bodem en voorkomen dat de hittestress toeneemt. Wellicht kopen mensen dan ook minder energievretende airco's.

Het is bij dit alles van belang dat we onze ontwikkelingen in ruimtegebruik op elkaar afstemmen. Voorbeeld: tot 2030 moeten 90.000 woningen worden gerealiseerd. Dat roept de vraag op we hoe zorgen we dat daarmee de schade van een eventuele hoosbuien en zelfs een overstroming niet wordt vergroot;

en dat tegelijkertijd deze woningen zo energieneutraal mogelijk worden gebouwd. Ruimtelijke keuzes, inrichtingskeuzes en uitvoeringskeuzes – ze gaan allemaal hand in hand. Waarbij ik overigens steeds zeg: als je een schop in de grond steekt: doe het klimaatadaptief en waterrobuust, want het water stuurt in plaats van dan het water volgt.

Waar we maatschappelijk opgaven in het deltaprogramma centraal zetten vraagt dat veel partijen, en we weten ook dat we het heel lang vol moeten houden.

De derde reden van mijn aanwezigheid hier gaat dus over *governance*, over hoe de opgaven het best opgepakt kunnen worden; effectief, efficiënt, transparant en betrokken.

Ik heb iets verteld over de achtergronden en uitgangspunten van het deltaprogramma. Niet als blauwdruk maar wellicht wel als een referentie. We kunnen van elkaar leren: wat hebben we geprobeerd, wat heeft gewerkt, wat niet? Cruciaal is dat we daarbij niet alleen naar de overeenkomsten kijken maar ook naar de verschillen van de maatschappelijke opgaven en hun *governance*.

Het rapport "Als één overheid", van de studiegroep interbestuurlijke en financiële verhoudingen, dat tot stand is gekomen onder leiding van Bernard ter Haar die na mij spreekt, stelt dat interbestuurlijk samenwerken altijd een kwestie is van maatwerk. En dat onderschrijf ik.

Ik zou dus zeggen: een aanpak als het deltaprogramma niet klakkeloos uitrollen naar andere beleidsterreinen; maar wel inzichten delen. En dat is precies waarom ik het dus belangrijk vind om hier te zijn: om kennis te nemen van de *lessons learned* van 1 jaar decentrale uitvoering van het klimaatakkoord. Om jullie vragen en dilemma's aan te horen en te kijken of ik daar vanuit mijn ervaring met adaptatie en het nationaal deltaprogramma iets over kan zeggen.

Kortom: ik ben nu graag beschikbaar voor vragen en discussie.